

>> Figueres, plaça de la Constitució. (Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.)

El bressol republicà

Text > **PERE BOSCH**, historiador

El 29 de novembre de 1868, el figuerenc Joan Tautau va exclamar des de la plaça de l'Ajuntament: «Avui sí que podem manifestar, amb el front rígid i l'ànim aixecat, en aquest país, davant d'Espanya, davant del món sencer, que aquí, en aquesta comarca, domina sobretot la idea republicana». Havien passat poques setmanes des del destronament d'Isabel II i aquell dia la plaça, que havia estat rebatejada com a plaça de la Revolució, es va convertir en l'epicentre de les reivindicacions dels sectors progressistes, que pressionaven per tal que el nou règim prengués la forma republicana i federal. La premsa va descriure aquella manifestació com a «imponent, majestuosa», i alguns cronistes fins i tot es van atrevir a parlar de vint mil assistents. La plaça ja s'havia convertit, des de molts anys enrere, en un espai de sociabilitat política de primer ordre, en bona part perquè s'hi ubica la Casa de la Vila, el símbol del poder polític local. El 1843, aquell mateix espai havia estat el punt d'arribada de la primera manifestació republicana del nostre país, que havia

sortit de la font del Soc i havia tingut com a protagonista un altre figuerenc, Abdó Terrades. I també es convertiria, vuitanta-vuit anys després, en l'escenari de la proclamació de la Segona República. Aquell 14 d'abril de 1931, des del balcó de l'Ajuntament, es va llençar el retrat de l'exrei Alfons XIII «[por la gracia de Dios] y el valor de los ciudadanos», tal com recordaria dies després un cronista local. I, instants després, els dirigents de la Federació Republicana Socialista de l'Empordà, entre els quals hi havia el futur alcalde, Marià Pujolar, van demanar a la gent «ordre i cordialitat per a la consolidació de la República». La plaça ha estat, doncs, un dels escenaris principals d'aquella «terra de llibertat», tal com va definir-la el poeta Joan Maragall.

Però la plaça de l'Ajuntament també ha estat, malgrat la solitud que transmet la fotografia de Fargnoli, un espai de lleure irremplaçable, sigui dels actes de les Fires de la Santa Creu, les celebracions religioses, les demostracions castelleres o les ballades de sardanes. Durant alguns anys, en un costat de la porta principal de la Casa Consis-

>> Foto: MANEL LLADÓ

torial hi havia una tarima permanent, embolcallada amb una bandera catalana, on s'installaven les cobles. L'historiador Enric Pujol explica que en una ocasió la tarima va cedir i tots els membres de la cobla van llepar el terra; un fet del qual hauria derivat l'expressió de «músics i verra, tot a terra», utilitzada pels figuerencs quan algun objecte queia o algun projecte se n'anava en orris. Des de fa molts anys, la plaça també ha acollit el mercat setmanal i, específicament, les parades de fruites i verdures, tot i que fa anys que també s'han estès a altres racons del barri vell.

Valentí Fargnoli acostumava a contemplar les places des de sota els porxos, amb els arcs que es convertien en marcs de les seves fotografies, molt més interessat a copsar detalls que no pas a abastar la immensitat de l'espai. En la rèplica actual, Manel Lladó ha hagut de desplaçar-se a sota de les voltes per tal d'evitar la cortina de l'arbrat. A través d'ambdues imatges, però, resulta fàcil adonar-se dels canvis que s'han produït en la fesomia de l'espai o en els edificis. L'empedrat amb còdols de riu i un lleuger en-

cintat, que s'havia instal·lat durant l'ocupació francesa, es va substituir el 1942 i, actualment, els vianants disposen d'una agradable catifa sense entrebancs, a un únic nivell. Dels edificis que s'hi identifiquen, sobresurt especialment el canvi que ha experimentat la Casa Consistorial, just al fons de la imatge. L'antic edifici, que havia estat declarat ruïnós el 1926 i que va poder fotografiar Fargnoli, es va reformar completament durant els anys de la República. S'havia d'inaugurar per les Fires de Maig de 1935, però no es va enllestir fins dos anys després, concretament el 8 de juny del 1937. El país estava en plena Guerra Civil i, alguns mesos després, l'edifici va patir els efectes dels bombardejos indiscriminats de l'aviació feixista. Va ser precisament des del balcó d'aquell edifici malmès que el primer alcalde franquista, Josep Jou, es va dirigir als fidels seguidors per recordar «la gesta bizarra y heroica de nuestro glorioso Ejército» i per anunciar que «en lo sucesivo la Plaza de la Constitución [sic] se denominará Plaza del Generalísimo». Tot un símbol dels nous temps.